

Vattenfrågor i Västerhavets vattendistrikt

Arbetsprogram med tidtabell och översikt
över väsentliga frågor inför arbetet med
förvaltningsplan 2027–2033

Titel: Vattenfrågor i Västerhavets vattendistrikt

Författare: Vattenmyndigheterna i Sveriges fem vattendistrikt/Västerhavets vattendistrikt

Diarienummer: 537-41874-2024

Ansvarigt distrikt: Västerhavets vattendistrikt

Utgivningsår: 2024

Omslagsbild: Illustration: Rebecca Elfast.
Stormigt hav vid västkusten under stormen Per, Amundön/Göteborg.
Foto: Mikael Svensson/Johnér bildbyrå
Undervattensbild på blåstång, foto: Henrik Trygg/Johnér bildbyrå.

Upplaga: Endast digital utgåva

Kartmaterial: Vattenmyndigheterna, Lantmäteriet, SMHI, SGU

1 Förord

”Vatten är ingen vara vilken som helst utan ett arv som måste skyddas, försvaras och behandlas som ett sådant”

I Västerhavets vattendistrikt distrikt når cirka 80 procent av vattenförekomsterna inte till den status som de borde. Det finns alltså mycket att göra, och ni som tar del av detta dokument har en större eller mindre roll i åtgärdsarbetet.

Detta samråd ger möjlighet att ge inspel inför kommande arbete med förvaltningsplan och åtgärdsprogram för vatten.

Samrådet pågår under perioden 1 november 2024 till 30 april 2025 och riktar sig till alla som är intresserade och berörs av vattenfrågor. Samrådsdokumentet finns tillgängligt på Vattenmyndigheternas hemsida: [Samråd Vattenmyndigheterna](#)

I samrådsdokumentet finns frågor som Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt är intresserade av att få svar på. Frågorna finns, och kan besvaras via Webropol.

Göteborg, 1 november, 2024

Sten Tolgfors

Landshövding i Västra Götalands län

Ordförande för Vattendelegationen
i Västerhavets vattendistrikt

Innehåll

VATTENFRÅGOR I VÄSTERHAVETS VATTENDISTRIKT	1
1 FÖRORD.....	3
2 INLEDNING	6
2.1 Varför samråd om arbetsprogram och väsentliga vattenfrågor?	6
2.2 Så här tar du del av innehållet	7
2.3 Så här lämnar du synpunkter.....	7
2.4 Så här tar vi hand om dina synpunkter.....	8
2.5 Väsentliga frågor för Västerhavets vattendistrikt	8
3 STÖD OCH SAMVERKAN INOM VÄSTERHAVETS DISTRIKT.....	12
4 UTMANINGAR OCH UTVECKLING AV VATTENARBETET I VÄSTERHAVETS DISTRIKT	13
4.1 PFAS - en pågående utmaning	15
4.2 Försurning.....	17
4.3 Områden med betydande översvämningsrisk.....	17
4.4 Ytterligare utmaningar	18
4.4.1 Beredskap.....	18
4.4.2 Skred	18
4.4.3 Andra miljöproblem	18
4.5 Gränsöverskridande samverkan.....	18
4.6 Ständig förbättring av underlag och metoder.....	19
4.6.1 Fortsatt utveckling av miljöövervakningen.....	19
4.6.2 En ny databas för vattenförvaltningen - VISS 2.0.....	20
4.7 Utveckling av arbetet med miljökvalitetsnormer och kraftigt modifierade vatten.....	21
4.7.1 Utveckling av arbetet med miljökvalitetsnormer	21
4.7.2 Kraftigt modifierade och konstgjorda vatten	23
4.7.3 Gullspångsprojektet	25
4.7.4 Markavvattning inom jordbruket.....	26
4.8 Åtgärder för bättre vatten.....	26
4.8.1 Arbetet med åtgärder är ett delat ansvar.....	27

4.8.2	Utveckling av den samhällsekonomiska analysen	27
4.8.3	Vattnets värde är ett argument för åtgärder	28
4.9	Dricksvattendirektivet	28
4.9.1	Vattenmyndigheternas arbete	28
4.9.2	Utvecklingsområden	29
5	ARBETSPROGRAM MED TIDTABELL.....	29
5.1	Ansvar och organisation	30
5.2	Deltagandet varierar	31
5.3	När kan jag delta?	32
5.4	Samråd under förvaltningscykeln 2022–2027	33

2 Inledning

Det finns stora utmaningar i att uppnå vattenmiljöer med bra kvalitet och tillräcklig kvantitet, samtidigt som det pågår en positiv utveckling på flera håll. Många kommuner, myndigheter och organisationer har börjat arbeta mer systematiskt med vattenfrågor. Vattenmyndigheterna ser en utveckling där vattenfrågorna får alltmer fokus i samhället. Fler långsiktiga lösningar behövs för att underlätta så att åtgärdsarbetet kommer på plats. Det finns dock mycket kvar att göra och arbetet med nästa förvaltningsplan och åtgärdsprogram för vatten närmar sig.

Det här samrådet är ett förberedande steg inför nästa förvaltningsplan och åtgärdsprogram för vatten som träder i kraft 2027. De prioriterade frågor och utmaningar som Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt lyfter fram i samrådsdokumentet baseras på erfarenheter från 20 års arbete med vattenförvaltning. Under tidigare samråd har det kommit in bra inspel från olika samhällsaktörer. Inspelen har på olika sätt tagits vidare i arbetet med vattenförvaltning. Utifrån nämnda aspekter finns således en tydlig bild av vad som krävs för att nå miljökvalitetsnormer för vatten. Denna gång fokuserar därför de väsentliga frågorna på de arbetsprocesser och stöd som behövs i ett fortsatt åtgärdsarbete, vilka utmaningar som kvarstår eller tillkommit och vilka prioriteringar vattendistriktet har i arbetet framåt.

För dig som inte är så insatt i arbetet med vattenförvaltning sedan tidigare, rekommenderar vi att läsa mer på vår hemsida först, vattenmyndigheterna.se, innan du tar dig an resten av samrådsdokumentet.

2.1 Varför samråd om arbetsprogram och väsentliga vattenfrågor?

Vattenmyndigheterna genomför, i enlighet med vattenförvaltningsförordningen (5 kap Förvaltningsplaner, § 3), samråd innan förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer beslutas. Nästa gång dessa dokument ska beslutas är 2027. Senast två år innan dessa beslut ska ett samråd med väsentliga frågor genomföras (punkt 2). Arbetsprogrammet ska samrådas senast tre år innan (punkt 1). Vi har valt att lägga dessa båda samråd tillsammans och behöver alltså genomföra samrådet tre år innan besluten om förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer.

Syftet med samrådet och detta dokument är att få in synpunkter på vårt arbete.

Vi vill veta om Vattenmyndigheten i Västerhavet når och har nått ut med stöd och underlag. Vi vill också ha inspel på hur effekten ute i miljön kan öka. Det finns också möjlighet att skicka in synpunkter på innehållet i dokumentet och de utmaningar som presenteras.

Du kan läsa mer om arbetet med vattenförvaltning och de samråd som genomförs i avsnitt Arbetsprogram och tidtabell och på vattenmyndigheternas webbplats: [Tidplan fram till 2027 | Vattenmyndigheterna](#).

2.2 Så här tar du del av innehållet

Detta samrådsdokument kallas för *Viktiga vattenfrågor i Västerhavets vattendistrikt*.

Under huvudrubriken *Stöd och samverkan inom Västerhavets vattendistrikt* vill vi veta om vårt sätt att stötta er i åtgärdsarbetet fungerar. Vattenmyndigheterna har tagit fram olika typer av stöd, till exempel digitala åtgärdsunderlag. Stöden riktar sig till olika målgrupper, så här vill vi väldigt gärna att ni svarar på de frågor som riktar sig till det/de stöd som är relevanta för just dig. Detta då det är viktigt för oss att ha möjlighet att planera vårt fortsatta arbete gällande stödets förvaltning och utveckling.

Under huvudrubriken *Utmaningar och utveckling av vattenarbetet i Västerhavets vattendistrikt*, med tillhörande underrubriker, beskrivs hur Vattenmyndigheten Västerhavet arbetar med vattenförvaltningen och de samråd som genomförs i denna cykel. Denna del är mer av information och riktar sig till alla som är intresserade av vattenfrågor.

Arbetsprogram med tidtabell (AP), med tillhörande underrubriker, beskriver hur Vattenmyndigheterna arbetar och när olika moment i förvaltningscykeln sker. AP kommunicerades också i november 2023 på vattenmyndigheternas webbsida. Titta gärna igen på AP, eftersom denna bland annat redovisar när samråd där det finns möjlighet att lämna synpunkter kommer att ske.

2.3 Så här lämnar du synpunkter

Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt önskar svar på de frågor som framgår i rutorna under rubriken *Väsentliga frågor i Västerhavets vattendistrikt*. För att vi ska ha möjlighet att ta hand om ditt svar behöver vi få in det skriftligen, helst via Webropol. Länken till Webropol finns tillgänglig på vattenmyndigheternas webbplats.

Om du svarar på annat sätt än via Webropol är det viktigt att du märker ditt svar med diarienummer 537-41874-2024.

Våra adresser är:

E-post: vattenmyndigheten.vastragotaland@lansstyrelsen.se

Adress: Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt
Länsstyrelsen Västra Götalands län
403 40 Göteborg

Svaren ska ha kommit in till Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt senast den 30 april 2025.

2.4 Så här tar vi hand om dina synpunkter

Av de frågor som presenteras i samrådsdokumentet ligger vissa inom vattenmyndigheternas ansvarsområde, medan andra är sådant som vattenmyndigheterna inte har direkt rådighet över. När det gäller samrådssynpunkter och förbättringsförslag på frågor som vattenmyndigheterna ansvarar för, kommer vi att bedöma vad som är möjligt att genomföra, och därefter implementera det i vårt arbete inför kommande förvaltningsplan och åtgärdsprogram. Synpunkter som rör frågor utanför vårt ansvarsområde kan vi inte direkt omsätta i praktiken. Däremot kan vattenmyndigheterna föra sådana synpunkter vidare i dialog med andra ansvariga myndigheter.

Inkomna svar för samrådet kommer att sammanställas i en samrådsammanställning. Samrådsdokumentet kommer inte att revideras, utan inkomna synpunkter tas med i det fortsatta arbetet med kommande förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer.

2.5 Väsentliga frågor för Västerhavets vattendistrikt

Vattenmyndigheterna har under några år funderat på hur vi når fram med information och stöd till de som är ansvariga för genomförandet av vattenförvaltningen. Vi har därför provat några nya vägar för att inspirera och stödja, både gemensamt nationellt och i vårt distrikt. Vattenmyndigheten i Västerhavet vill använda detta samråd för att utvärdera dessa initiativ. Vi vill veta vilka av våra informations- och stödaktiviteter som når fram till er och om de fyller sitt syfte att hjälpa er att förbättra vattnet. Nedan finns de frågor vi önskar få svar på för avsnitt 3 i detta dokument. Efter de frågorna kommer det frågor med mer övergripande karaktär för avsnitt 4 i dokumentet.

FRÅGOR SOM VATTENMYNDIGHETEN VÄSTERHAVET SÄRSKILT VILL HA SVAR PÅ OM AVSNITT 3. STÖD OCH SAMVERKAN I VÄSTERHAVETS VATTENDISTRIKT:

Vi har gjort en rad åtgärder för att informera er och underlätta ert arbete, och vi vill gärna ha svar på hur vi lyckas med detta. Vi har alltså tagit fram ett antal hjälpmedel för att man bättre ska förstå vattenförvaltningen. Dessa stöd är tänkta att öka förståelsen för varför vattenförvaltning är viktigt och ge konkret stöd för det praktiska genomförandet.

- Underlag och hjälpmedel för att underlätta ert åtgärdsarbete med vatten, Digitala åtgärdsunderlag: [Digitala åtgärdsunderlag | Vattenmyndigheterna](#)
 1. Använder du de digitala åtgärdsunderlagen som är framtagna som stöd till kommuner, länsstyrelser, konsulter med flera? (svarsalternativ finns)
 2. På en skala från 1 till 4, hur upplever du de digitala åtgärdsunderlagen?
 3. Övriga synpunkter/funderingar om digitala åtgärdsunderlag (fritext)
- Frågor om RICH WATERS, kommunal vattenplanering: [Länk till Handbok - strategisk kommunal vattenplanering](#)
 1. Använder du handboken om kommunal vattenplanering? (svarsalternativ finns)
 2. Övriga synpunkter/funderingar om handbok i kommunal vattenplanering (fritext)
- Mälarens vattenvårdsförbund har tagit fram en utbildning för kommunpolitiker: [Länk till Kommunernas roll i vattenförvaltningen](#)
 1. Har du använt utbildningen för kommunpolitiker? (svarsalternativ finns)
 2. Har du tagit del av utbildningen för kommunpolitiker? (svarsalternativ finns)
 3. På en skala från 1 till 4, hur upplever du utbildningen?
 4. Övriga synpunkter/funderingar om utbildningen för kommunpolitiker (fritext)
- Vattenmyndigheten Västerhavet har under 2024 haft möten om kommunernas åtgärdsarbete. Dessa möten har varit riktade till kommunpolitiker i kommunstyrelsen för alla kommuner i Västerhavets vattendistrikt.
 1. Har du varit på dessa möten? (svarsalternativ finns)
 2. Är detta ett bra sätt att nå ut? (svarsalternativ finns)
 3. Övriga synpunkter/funderingar om möten riktade till kommunpolitiker (fritext)

**FORTSÄTTNING PÅ FRÅGOR SOM VATTENMYNDIGHETEN VÄSTERHAVET
SÄRSKILT VILL HA SVAR PÅ OM AVSNITT 3. STÖD OCH SAMVERKAN I
VÄSTERHAVETS VATTENDISTRIKT:**

- Vattenråden är en viktig del i det lokala arbetet med vattenförvaltning, läs mer om deras arbete på vår hemsida: [Länk till Vattenorganisationernas roll | Vattenmyndigheterna](#)
 1. Samarbetar ni med vattenråden i det lokala arbetet med vattenförvaltning? (svarsalternativ finns)
 2. Är det tydligt hur samarbete med vattenråden kan ske? (svarsalternativ finns)
 3. Övriga synpunkter/funderingar om samarbete med vattenråden (fritext)
- Har du övriga synpunkter som eventuellt kan hjälpa oss att planera upp arbetet så det kan underlätta ert åtgärdsarbete med vatten? I så fall kan du skriva detta i rutan nedan.
 1. Har du övriga synpunkter om hur vi jobbar, eller förslag på hur det kan utvecklas för att underlätta ert åtgärdsarbete med vatten? (fritext)

**FRÅGOR SOM VATTENMYNDIGHETEN SÄRSKILT VILL HA SVAR PÅ OM
AVSNITT 4 UTMANINGAR OCH UTVECKLING AV VATTENARBETET I VÄSTERHAVETS
DISTRIKT:**

I denna del riktar vi oss till alla som är intresserade av vattenfrågor. Frågorna är baserade på information i dokumentet.

- Här har du möjlighet att lämna synpunkter inför arbetet med kommande förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer.
 1. Har vattenmyndigheten på en övergripande nivå fångat upp de viktigaste frågorna för förvaltningen av våra vatten? (svarsalternativ finns)
 2. Utveckla gärna ditt svar (fritext)
- Nedan följer ett antal frågor som rör dricksvattendirektivet. Dessa frågor riktar sig till dig som arbetar på kommun.
 1. Ni som arbetar med VA-frågor på en kommun: känner ni till vad Vattenmyndigheterna ska göra som är nytt inom arbetet med dricksvattendirektivet? (svarsalternativ finns)
 2. Hur vill ni på kommunen att samarbetet/kontaktytan/överlämningen ska ske mellan vattenmyndigheten och VA-huvudmannen? (fritext)
 3. Utveckla gärna ditt svar, eller om du har andra synpunkter/funderingar (fritext)
- De sista frågorna i enkäten handlar om Arbetsprogram med tidtabell.
 1. Ger Arbetsprogram med tidtabell den information du behöver för att kunna lämna synpunkter och information rörande arbetet med vattenförvaltning? (svarsalternativ finns)
 2. Utveckla gärna ditt svar, eller om du har övriga synpunkter/funderingar (fritext)

3 Stöd och samverkan inom Västerhavets distrikt

Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt lägger mycket resurser på samverkan. Det finns olika sätt att som t ex åtgärdsmyndighet, länsstyrelse eller kommun få stöd i sitt arbete. Hittills, under denna förvaltningscykel, har stöd och samverkan främst riktats till kommuner, både tjänstemän och politiker, länsstyrelser och vattenråd. Detta har gjorts genom bland annat digitala möten som riktats till kommunpolitiker och handlat om kommunernas åtgärdsarbete. Mötena har varit organiserade utifrån avrinningsområden och ofta har ett vattenråd inom området också deltagit. Under hösten 2024 har det också funnits möjlighet att delta på uppsamlingsmöten ifall vårens tider inte passade.

Som ett led i att stötta länsstyrelsernas åtgärds genomförande genomför Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt träffar med distriktets länsstyrelser under 2024. Syftet är bland annat att diskutera genomförandet av länsstyrelsernas åtgärder i åtgärdsprogrammet, och resonera om hur de kan stötta och vägleda kommunerna i deras vattenarbete.

Förutom möten med Länsstyrelser och kommuner har Vattenmyndigheten även följande stöd i åtgärdsarbetet:

- **Vattenrådets dag:** Varje år genomförs också Vattenrådets dag i Västerhavets vattendistrikt. Samtliga vattenråd i vattendistriktet bjuds in för att nätverka och samverka kring viktiga vattenfrågor och hur samverkan kan utvecklas för olika berörda aktörer. Du kan läsa mer om vattenråden här: [Vattenorganisationernas roll | Vattenmyndigheterna](#)
- **Återrapporering:** I samband med uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogrammet, också kallat återrapporeringen, har Vattenmyndigheterna gett återkoppling till länsstyrelser kommuner och centrala myndigheter. Här kan du läsa mer om återrapporeringen: [Rapportering av arbetet med åtgärdsprogrammet | Vattenmyndigheterna](#)
- **Digitala åtgärdsunderlag:** I tidigare samråd har det framkommit önskemål om ökad samordning av arbetet med åtgärder utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Vattenmyndigheterna har därför bland annat utvecklat digitala åtgärdsunderlag med avrinningsområdesvisa planeringsunderlag som ska underlätta för handläggare på kommuner och länsstyrelser att genomföra åtgärdsprogrammet för vatten. De knyter ihop åtgärdsprogrammet med miljö kvalitetsnormerna och databasen

VISS. Underlaget finns inom ett tiotal verksamhetsområden, till exempel vattenförsörjning, fysisk planering och miljöfarlig verksamhet.

Vattenmyndigheterna har nu även kompletterat underlagen i de digitala åtgärdsunderlagen med en Excel-fil som innehåller riskbedömningar i tabellform gällande övergödning, miljögifter och fysisk påverkan i både grund- och ytvatten. Excelfilen ger en detaljerad bild över vilka vattenförekomster i en kommun som behöver åtgärdas och vilka miljöproblem det gäller. Underlaget vänder sig främst till kommunerna och kan användas vid till exempel tillsynsplanering. Underlagen finns att läsa här: [Digitala åtgärdsunderlag | Vattenmyndigheterna](#)

- **Handbok till kommunerna:** Projektet LIFE IP Rich Waters har som stöd i den strategiska vattenplaneringen tagit fram en handbok. Den fungerar som ett verktyg för de kommuner som behöver utveckla, eller vill komma igång, med sitt vattenarbete. Läs mer om handboken här: [Handbok - Strategisk kommunal vattenplanering](#)
- **Utbildning för kommunpolitiker:** Vattenmyndigheterna har tillsammans med Mälarens vattenvårdsförbund tagit fram en utbildning om vatten för kommunpolitiker och tjänstemän. Utbildningen kan användas som stöd för att informera om vattenförvaltningsarbetet och förankra och förklara kommunernas åtgärder i åtgärdsprogrammet. Denna finns tillgänglig via vår hemsida, [Utbildning för kommunpolitiker och tjänstemän](#).

Det finns mycket kvar att göra för våra vatten och åtgärdstakten behöver öka. Vi tar därför gärna emot synpunkter och förslag på hur, och om, vi kan utveckla arbetet för att underlätta ert åtgärdsarbete.

4 Utmaningar och utveckling av vattenarbetet i Västerhavets distrikt

Västerhavets vattendistrikt påverkas av i stort sett alla vattenrelaterade utmaningar som finns i Sverige. Dessa beskrivs i Förvaltningsplan för vatten 2022–2027 Västerhavets vattendistrikt, nedan kallad Förvaltningsplanen, i kapitel 2.3 Utmaningar i Västerhavets vattendistrikt. Förvaltningsplanen är författad 2021, men vattenmiljö är ett trögt system så samtliga utmaningar kvarstår i allt väsentligt och beskrivningen i Förvaltningsplanen är alltså fortfarande i huvudsak

aktuell. Vi upprepar därför inte denna beskrivning utan hänvisar till Förvaltningsplanen och kompletterar den beskrivningen med den senaste informationen i detta avsnitt.

Beskrivning av distriktet i FP kapitel 2 *Beskrivning av vattendistriktet* (s. 23): [Förvaltningsplan för vatten 2022-2027 Västerhavets vattendistrikt \(vattenmyndigheterna.se\)](#)

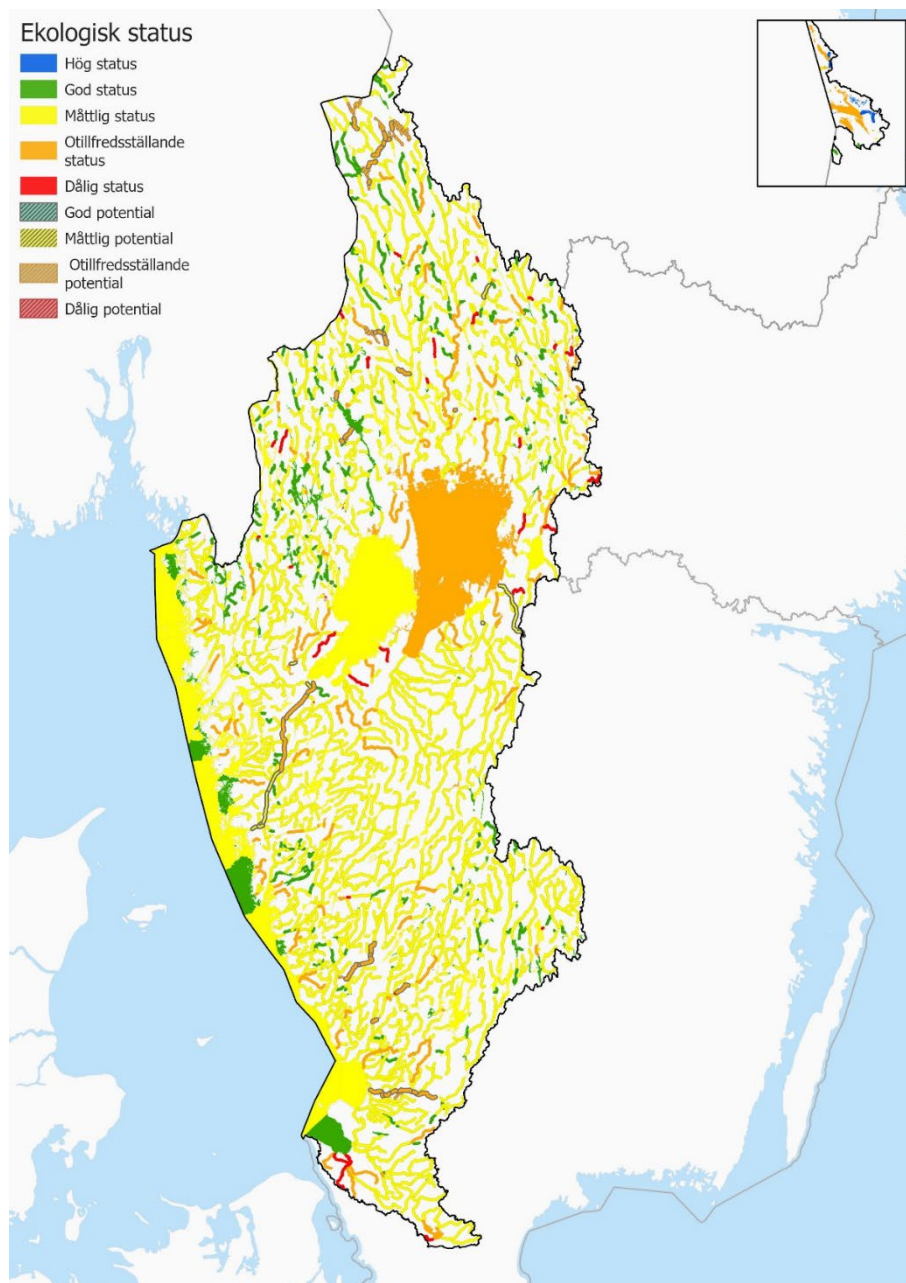

Bild 1. Ekologisk status Västerhavets vattendistrikt. Vattenkartan (lansstyrelsen.se)

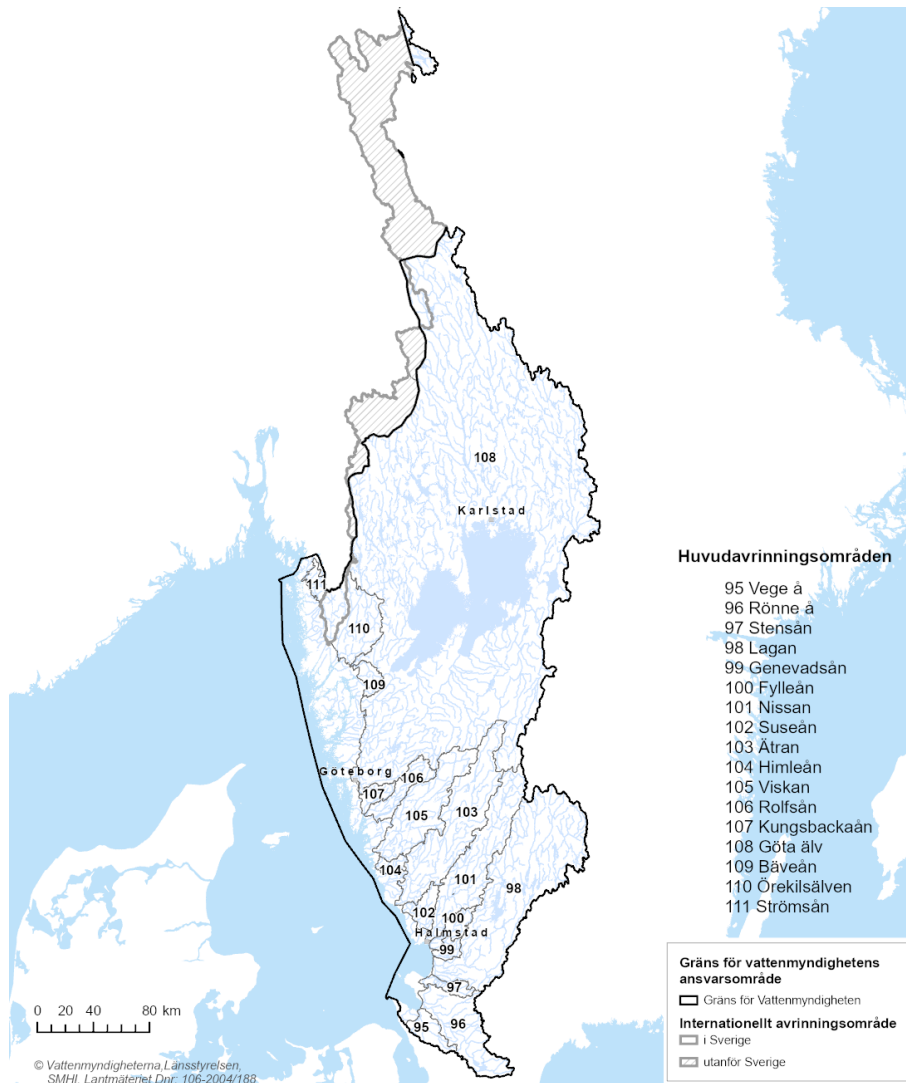

Bild 2. Karta över distriktet med huvudavrinningsområden. Vattenkartan (lansstyrelsen.se)

4.1 PFAS - en pågående utmaning

Under 2014 uppdagades ett av Sveriges största miljöproblem, då det framkom att flera dricksvattentäkter var förorenade med höga halter av per- och polyfluorerade kemikalier (samlingsnamnet PFAS). Det var inget nytt miljögift som upptäcktes, utan PFAS, som tillhör miljögifternas värstingar, har funnits sedan 1950-talet. Trots vetskapen om ämnesgruppens miljö- och hälsofarliga egenskaper höjdes inte röster i Sverige förrän under 2010-talet om riskerna av förhöjda halter i dricksvattnet. Idag räknar vi med att PFAS finns i stort sett överallt i allt vatten i Sverige. Källorna kan vara brandövningsplatser, deponier, reningsverk, hushållsprodukter med flera. Det sprids till och med i atmosfären.

Kunskapen har ökat mycket när det gäller skadliga effekter av PFAS. EFSA, den Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet, kom under 2020 ut med ett nytt beräknat värde för tolerabelt veckointag av PFAS. Det nya tröskelvärdet ska skydda människors hälsa, där den mest känsliga gruppen är barn. För de flesta människor är den huvudsakliga exponeringsvägen via livsmedel, inklusive dricksvatten.

Den nya kunskapen leder också till att gränsvärden inom ytvattenförvaltningen väntas sänkas framöver. Under 2022 gick EU-kommissionen ut med en remiss gällande förslag till revidering av ramdirektivet för vatten (Europeiska kommissionen, 2022). Där ingick bland annat förslag på kraftigt sänkta gränsvärden för PFAS. Nya gränsvärden är inte fastställda ännu, men det är mycket sannolikt att gränsvärdena för PFAS i både vatten och biota kommer att sänkas jämfört med de värden som gäller i ytvattenförvaltningen idag.

Den största utsläppskällan av PFAS som identifierats i Sverige är från användning av brandskum vid brandövningsplatser (Kemikalieinspektionen, 2024). Foto: Mostphotos

Vattenmyndigheten prioriterar arbetet med PFAS under denna förvaltningscykel, både inom vattendistriktet och på nationell nivå. Bland annat kommer vi i större utsträckning att identifiera vattenförekomster som kan vara påverkade av PFAS. Under 2023–2024 genomfördes ett nationellt screeningprojekt mellan de fem vattenmyndigheterna och länsstyrelserna, där bland annat PFAS och ultrakorta PFAS undersöktes i dricksvattentäkter.

4.2 Försurning

Försurning är ett problem som i flera år minskat, men där vi ser ökande risker nu. Förbättringen beror på att det sura nedfallet minskar, men det tar lång tid för naturen att återhämta sig. Kalkpriserna har ökat kraftigt det senaste året, bland annat på grund av de stora prisökningarna inom transportsektorn. Statsstödet, som till stor del finansierar kalkningen, har inte ökat på motsvarande sätt. Situationen med ökade priser på kalk är likartad för hela landet, men får stort genomslag i vårt försurningsdrabbade distrikt. Detta innebär att åtskilliga vattendrag fått väljas bort ur kalkningsplanerna eftersom kalkmängden inte räcker till. Detta är en stor utmaning och innebär att årtal av återhämtning äventyras och resultatet av kostsamma restaureringsprojekt riskerar att kastas bort. Den nya prisbilden är en mycket stor utmaning eftersom många andra åtgärder, såsom bland annat åtgärder mot övergödning och vandringshinder, förbättring av lekplatser blir verkningslösa om vattnet är försurat.

4.3 Områden med betydande översvämningsrisk

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ansvarar för översvämningsdirektivets genomförande och har i detta arbete gjort en landsomfattande bedömning för att identifiera områden med betydande översvämningsrisk. Denna bedömning görs vart sjätte år och är uppdaterad sedan förvaltningsplanen skrevs. Den senaste bedömningen finns här: [Översvämningsförordningens tre steg \(msb.se\)](#). De områden i Västerhavets vattendistrikt som nu finns med är Göteborg, Karlstad och Uddevalla, som har betydande risk för översvämnning från vattendrag och sjöar, Göteborg, Halmstad, Uddevalla och Varberg som har betydande risk för kustöversvämnning från havet samt Göteborg och Halmstad som har risk för översvämnning från skyfall. Kungsbacka och Borås finns inte längre med på listan.

Som det går att se på denna lista är de utpekade områdena kustkommuner. Det är generellt sett viktigt att försöka få till naturbaserade lösningar, som fördröjer vattnet i landskapet, för att hindra översvämnning och detta bör vara förstahandsalternativet. Men i vårt distrikt har vi flera stora stadskärnor som hotas av stigande havsnivåer och då är olika typer av barriärlösningar ofta den enda möjligheten. Det är en utmaning att få till dessa typer av översvämningskydd inom ramen för vattenförvaltningens krav, vilket kräver eftertanke och samarbete.

4.4 Ytterligare utmaningar

Några ytterligare frågor som uppkommit, eller blivit viktigare, sedan förvaltningsplanen skrevs är:

4.4.1 Beredskap

Vikten av att ha potentiella reservvattentäkter med tillräcklig vattenkvalitet ökar, liksom betydelsen av livskraftiga bestånd av insjöfisk för humankonsumtion. Intresset för sjömat ökar också, inte bara på grund av beredskapsfrågan. Vi ser framför oss ett ökat havsbruk som kan ge upphov till bland annat fysiska förändringar vid kusten, i tillägg till de hamnar, bryggor och muddringar som redan är ett bekymmer på vissa ställen. Odlingar av sjömat kan också öka på övergödningsrisken. Här kan utvecklingen gå snabbt.

4.4.2 Skred

Ett skred förflyttar jordmassor och kan helt stänga av vattenvägar och skapa vandringshinder. I det akuta skedet finns risk för grumling och mobilisering av föroreningar.

4.4.3 Andra miljöproblem

För att vi ska kunna arbeta med ett miljöproblem i ytvatten så krävs att det finns en möjlighet att hantera detta inom ramen för Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten, HVMFS 2019:25. Där fastslås vilka parametrar som ska finnas med. Några miljöproblem som är aktuella, men som i dagsläget inte finns med i listan över parametrar, är undervattensbuller, termisk förorening, brunifiering och nedskräpning. Inte heller finns någon kvantitativ norm för ytvatten. När det gäller grundvatten är det Statens Geologiska Undersökning, SGU, som har föreskriftsrätt. På grundvattensidan är detta problem inte alls så påtagligt som när det gäller ytvatten.

Ovanstående utmaningar behöver vattenmyndigheterna fortsätta följa och det återstår att se hur vi hanterar dessa inför nästa vattenförvaltningscykel.

4.5 Gränsöverskridande samverkan

Både Sverige och Norge har avrinningsområden som sträcker sig över landsgränsen. Vattenförekomster kan också sträcka sig över båda sidor gränsen, vilket gör att de utmaningar som respektive land arbetar med påverkar det andra landet. Därför krävs samordning av förvaltningen av dessa vatten. Det finns ett nationellt samarbetsavtal mellan Havs- och vattenmyndigheten i Sverige och Miljødirektoratet i Norge. Utöver det

finns det också ett behov av att fördjupa och konkretisera samarbetet ytterligare på en regional nivå. Därför har Västerhavets vattendistrikt tagit fram en samverkansstrategi. Norge och Sverige har olika utformning av sin administrativa organisation. Det innebär att vattenförvaltningsfrågor inte nödvändigtvis beslutas på samma nivå på båda sidor av gränsen. Strategin är därför av övergripande karaktär och beskriver de frågor och utmaningar inom vattenförvaltningen där Västerhavets vattendistrikt och Innlandet og Viken behöver samverka. På vattenmyndigheternas webbsida kan du hitta strategin: [Västerhavets strategi för samverkan Sverige-Norge 2022-2027 | Vattenmyndigheterna.](#)

4.6 Ständig förbättring av underlag och metoder

Arbetet med vattenförvaltning är inne i den fjärde sexårscykeln. För varje cykel har underlag, kunskap och metoder förbättrats. Idag har vi en bättre bild av tillståndet i Sveriges vatten och vad som påverkar dem än vi någonsin haft förut. Samtidigt finns det fortfarande områden där vår kunskap är bristfällig och behöver förbättras. Ju bättre underlag och metoder vi har, desto mer precisa och effektiva åtgärder kan sättas in.

I detta avsnitt redovisar Vattenmyndigheten några frågor som vi bedömer är viktiga för att förbättra underlagen för bedömningar och kvaliteten på de analyser som genomförs.

4.6.1 Fortsatt utveckling av miljöövervakningen

Data från miljöövervakning är viktigt underlag för att bedöma tillstånd och påverkan i våra vatten, bland annat för statusklassificeringen av yt- och grundvattenförekomster. Övervakningsdata används också för uppföljning av åtgärders effekter och som underlag för prioritering av åtgärder, exempelvis i miljötillsyn.

Läs mer om miljöövervakningen i kapitel 4 i förvaltningsplanen: [Förvaltningsplan för vatten 2022–2027 Västerhavets vattendistrikt | Vattenmyndigheterna](#)

För att utveckla och samordna miljöövervakningen av vatten har Havs- och vattenmyndigheten, vattenmyndigheterna, länsstyrelserna, Sveriges geologiska undersökning och Naturvårdsverket tagit fram handlingsplanen *Full koll på våra vatten*.

Mer information om handlingsplanen finns på Havs och vattenmyndighetens webbsida: [Full koll på våra vatten - Miljöövervakning - Övervakning och uppföljning - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

Genom bättre samordning både organisatoriskt och inom samma geografiska område skulle vi kunna få ut mer av övervakningen per satsad krona. Samordning vid val av provtagningslokaler, metoder, analyser samt vid själva provtagningen gör att arbetet kan effektiviseras. Det ger också möjlighet till mer omfattande utvärdering av miljötillståndet.

Många verksamhetsutövare som har krav på recipientkontroll har gått samman lokalt eller regionalt och bildat vattenvårdsförbund. Syftet med dessa är att olika verksamhetsutövare som ligger nära varandra och har liknande miljöpåverkan ska kunna samordna recipientkontrollen. Vattenvårdsförbunden är en viktig källa till övervakningsdata som vattenmyndigheterna gärna tar del av.

4.6.1.1 Data behöver vara tillgängliga och kvalitetssäkrade

För att den miljöövervakning som görs ska kunna användas i vattenförvaltningsarbetet behöver data rapporteras till, och tillgängliggöras av, en datavärd. Det i sin tur ställer krav på att dessa data uppfyller vissa kvalitetskrav.

Datavärdskapet har utvecklats mycket de senaste åren och nu kan även kommuner i stor utsträckning rapportera in data direkt till datavärd, under förutsättning att provtagning gjorts enligt övervakningsmanual och att datarapporteringen följer datavärdens anvisningar. Det blir också mer och mer standard att man vid beställning av undersökningar inkluderar leverans av data till datavärd redan i samband med upphandlingen.

Arbetet för att få till en sammanhållen förvaltning av miljödata behöver fortsätta och kräver samarbete och samordning mellan bland andra Havs- och vattenmyndigheten (HaV), Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning (SGU) och de fem regionala vattenmyndigheterna. Läs mer om datavärdskap här: [Datavärdskap - här finns miljöövervakningsdata - Data och statistik - Data, kartor och rapporter - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](http://havochvatten.se)

4.6.2 En ny databas för vattenförvaltningen - VISS 2.0

Sedan 2006 har databasen VISS (VattenInformationssystemSverige) varit lagringsplats för de klassificeringar och bedömningar som länsstyrelsernas beredningssekretariat och vattenmyndigheterna gör av landets vattenförekomster. Databasen innehåller mycket information och nyttjas av många olika användare. Underlagen i VISS är bland annat viktiga vid arbete med tillsyn, tillståndsprövningar och planering av åtgärdsarbete och används av handläggare på kommuner och länsstyrelser, konsulter, domstolar, vattenråd med flera. Ur VISS hämtas

också en stor del av de data som rapporteras till EU-kommissionen, för att redovisa hur arbetet med vattenförvaltning genomförs i Sverige.

VISS är från 2006 och behöver uppdateras. Vattenmyndigheterna, Länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten (HaV) driver därför ett projekt för att utveckla VISS 2.0. Målet är ett nytt och tillgänglighetsanpassat VISS 2.0 som renodlas till ett system för att samla och dela information i vattenförvaltningen. Projektet syftar bland annat till enklare hantering vid inmatning av data för handläggare och ett viktigt mål är att det ska vara enkelt att administrera och utveckla systemet.

Vattenmyndigheterna har under tidigare samråd fått många synpunkter på VISS utformning, innehåll och användarvänlighet. Vi tror därför att vi redan har en god bild av hur VISS upplevs och tar med oss dessa synpunkter i utvecklingen av VISS 2.0 i den mån som är möjligt med hänsyn till tidplan och budget.

4.7 Utveckling av arbetet med miljökvalitetsnormer och kraftigt modifierade vatten

Vattendirektivet kom till för att säkra en långsiktigt hållbar förvaltning av våra vattenresurser. En del av arbetet är att bestämma kvalitetskrav för varje vattenförekomst. I Sverige görs detta i form av miljökvalitetsnormer som är juridiska verktyg som används i olika typer av myndighetsutövning: prövning, tillsyn, planering.

Huvudregeln är att vattenförekomsterna ska ha god status och att tillståndet inte ska försämrats. Men direktivet pekar också på att vattenresurserna ska kunna fortsätta användas. I arbetet med att ta fram kvalitetskrav (miljökvalitetsnormer) ska man göra en avvägning mellan vad naturen tål och vad samhället behöver för att fungera.

Mer information om miljökvalitetsnormer finns på vattenmyndigheternas webbsida: [Miljökvalitetsnormer för vatten | Vattenmyndigheterna](#)

4.7.1 Utveckling av arbetet med miljökvalitetsnormer

Grunden för miljökvalitetsnormen är vattenförekomstens rådande status. Huvudregeln är att vattenförekomster ska uppnå god status. Endast vattenförekomster som har sämre än god status kan omfattas av undantag. Om riskbedömningen visar att god status inte kan uppnås till 2027 bör ett undantag beslutas i form av en tidsfrist eller ett mindre

strängt krav, under förutsättning att de särskilda kriterierna för undantagen enligt 4 kap 9 eller 10 §§ VFF är uppfyllda.

4.7.1.1 Hantering av tidsfrister efter 2027

Från och med 2027 är tidsfrist endast tillåtet med skälet "naturliga förhållanden" (naturens återhämtning som tar tid). Det innebär att alla rimliga åtgärder förväntas vara genomförda senast 2027. I det svenska genomförandet av vattendirektivet har vattenmyndigheten i vissa fall räknat även planerade åtgärder som en "genomförd" åtgärd. Det gäller när det finns beslutade planer för att genomföra fysiska åtgärder, även om själva genomförandet kommer att ske senare än 2027. Exempel på detta är den nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraft och den strategiska planen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik 2023–2027.

Vattenförvaltningen står inför ett dilemma i normsättningen 2027 för de vattenförekomster som inte uppnår god status till 2027 men inte heller uppfyller kriterierna för något undantag. Den situationen uppstår när det finns rimliga, möjliga åtgärder, men det saknas konkret åtgärdsplan och åtgärds genomförandet dröjer.

4.7.1.2 Tillämpning av mindre stränga krav

I nu gällande miljökvalitetsnormer, som utreddes under förra förvaltningscykeln och beslutades 2021, finns *mindre stränga krav* för vissa vattenförekomster där det har bedömts omöjligt att uppnå god status trots åtgärder. De typer av mänsklig påverkan som motiverar dessa rådande mindre stränga krav är bebyggda miljöer, avloppsreningsverk, jordbruk, sjöfart, vattenkraft, dricksvattenuttag, förorenade områden, atmosfäriskt nedfall av kvicksilver och PBDE, samt några försurade referensvatten i kalkningsprogrammet. Fram till 2027 pågår utveckling av underlag för en bredare tillämpning av *mindre stränga krav*, både avseende fler vattenförekomster med nämnda typer av påverkan och för andra typer av påverkan. Grundförutsättningar för beslut om *mindre stränga krav* är

- tillräckligt god tillförlitlighet i statusklassificering,
- tillräckligt god tillförlitlighet i bedömningen av vilken typ av mänsklig påverkan som har orsakat sämre än god status och
- att utredningar kan visa att det är omöjligt eller orimlig kostnad att åtgärda så att god status uppnås.

Under 2024 arbetar vattenmyndigheterna med att utveckla riktlinjer och metoder för att tillämpa undantag från målet god ekologisk status med skälet "orimliga kostnader". Arbetet utgår ifrån de vägledning som finns från EU och Havs- och vattenmyndigheten. I vilken utsträckning skälet kommer kunna tillämpas till besluten 2027 beror bland annat på om underlag och data som behövs för analyserna finns på plats i tid.

Vill du läsa mer om mindre stränga krav, kan du läsa det i förvaltningsplanen för Västerhavet på s. 190 i avsnittet *Mindre stränga krav*: [Förvaltningsplan för vatten 2022–2027 Västerhavets vattendistrikt | Vattenmyndigheterna](#)

4.7.2 Kraftigt modifierade och konstgjorda vatten

Ytvattenförekomster som är betydligt hydromorfologiskt påverkade kan under vissa förutsättningar förklaras som kraftigt modifierade eller konstgjorda. För sådana vattenförekomster sätter vattenmyndigheterna andra målnivåer än för naturliga vattenförekomster. Målnivån (miljökvalitetsnormen) anpassas så att vattnet ska uppnå så god kvalitet som är möjligt utan att det har för stor inverkan på den verksamhet som ligger till grund för att vattenförekomsten har fastställts som kraftigt modifierat vatten (KMV) eller konstgjorda vatten (KV).

Vill du läsa mer om hur KMV sätts, så kan du läsa det i Förvaltningsplanen för Västerhavet i avsnitt 7.2 Förklarande av kraftigt modifierade och konstgjorda vatten: [Förvaltningsplan för vatten 2022–2027 Västerhavets vattendistrikt | Vattenmyndigheterna](#)

Vattenmyndigheterna har behövt göra prioriteringar i arbetet med att förklara KMV och KV och avgränsa vilka verksamheter vi utreder fram till 2027. Vi har i ett första skede fokuserat på vattenkraftspåverkade vatten, där arbetet är nära kopplat till den nationella planen för omprövning av vattenkraft (NAP). Näst i prioritetsordning har vattenmyndigheterna valt att fokusera på vatten som är påverkade av markavvattning inom jordbruket.

För andra typer av verksamheter har arbetet inte kommit lika långt, och vattenmyndigheterna kommer inte att kunna ta något helhetsgrepp över dem under innevarande förvaltningscykel. Däremot kan frågan om KMV-förklarande aktualiseras när verksamheter i fysiskt påverkade vattenförekomster blir föremål för tillståndsprövningar. Sådana fall kommer att hanteras löpande utifrån den vägledning som finns. Ett sådant exempel skulle kunna vara kvarndammar som påverkar vattenmiljön negativt men samtidigt har höga kulturvärden. Vattenmyndigheternas utgångspunkt är att miljöåtgärder och bevarande av kulturmiljö i stor utsträckning går att kombinera men att det finns undantag.

Något som är viktigt att notera i detta sammanhang är att, även om en vattenförekomst med fysisk påverkan inte förklarats som KMV, betyder inte det att miljökvalitetsnormen blir god ekologisk status. I de fallen kan det bli aktuellt att tillämpa mindre stränga krav för de kvalitetsfaktorer som påverkas av de fysiska förändringarna i vattenförekomsten.

4.7.2.1 Vattenförekomster påverkade av vattenkraft

I arbetet med att identifiera och fastställa normer för kraftigt modifierade vatten har vattenmyndigheterna prioriterat tillämpning kopplat till vattenkraft. Det är också där vi har kommit längst när det gäller metoder och underlag. Arbetet har utvecklats stegvis sedan den första förvaltningscykeln.

År 2020 beslutade regeringen om den nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraften (NAP). Planen innebär att alla anmälda anläggningar för vattenkraftsproduktion som omfattas av planen ska omprövas för att få moderna miljövillkor. Prövningarna ska ske under en period av drygt 20 år med start 2022. Vattenmyndigheterna har anpassat sitt arbete med översyn och normsättning av vattenkraftspåverkade vattenförekomster så att det följer tidplanen inom NAP.

Miljökvalitetsnormerna revideras löpande för att varje prövning ska få ett så bra underlag som möjligt. Samråd om miljökvalitetsnormer för både kraftigt modifierade och naturliga vattenförekomster med påverkan av vattenkraft kommer därför att hållas regelbundet under förvaltningscykeln, se avsnitt 5.3 Arbetsprogram med tidplan.

Hittills har en fördjupad normöversyn genomförts för vattenförekomster som påverkas av vattenkraft som enligt ursprungliga planen skulle NAP-prövas mellan 2022 och 2025. Arbetet med fördjupad normöversyn pågår nu för de vattenförekomster som står näst på tur i prövningen och därefter fortsätter vi att successivt se över normerna. Alla vattenförekomster kommer inte att ha genomgått en fördjupad normöversyn avseende påverkan från vattenkraft till 2027, utan arbetet kommer att behöva fortsätta även efter det.

Regeringen beslutade i januari 2023 om paus i NAP-arbetet, för att se över omprövningssystemet med anledning av det allvariga läget för elsystemet. Pausen har därefter förlängts och enligt beslut i maj 2024 ska prövningarna återupptas den 1 juli 2025. Under pausen har en promemoria sänts på remiss som innehåller förslag på lagändringar som skulle innebära att normsättning för vattenkraftspåverkade vattenförekomster skulle ske på ett annat sätt. I skrivande stund är remisstiden inte slut, sista datum för yttranden är den 22 november, vilket innebär att vi inte vet säkert vilka av dessa förslag som eventuellt blir verklighet. Vattenmyndigheterna följer frågan noga, eftersom den påverkar vårt arbete i hög grad.

Trollhättefallen. Foto: Mikael Svensson, från Länsstyrelsen mediabank.

På s. 204 i förvaltningsplanen för Västerhavet kan du läsa mer om vattenförvaltning och vattenkraft: [Förvaltningsplan för vatten 2022–2027 Västerhavets vattendistrikt | Vattenmyndigheterna](#)

Det pågår samarbete mellan vattenmyndigheterna, Havs- och vattenmyndigheten, Svenska kraftnät, Energimyndigheterna och länsstyrelsernas gemensamma NAP-nätverk kring hur NAP-samverkan och den fördjupade normöversynen kan ske parallellt på lämpligt sätt.

Detta kräver också att arbetet med att tydliggöra roller, ansvar och förväntningar i genomförande av NAP fortsätter, och att tillräcklig finansiering säkras för arbetet för samtliga inblandade myndigheter.

4.7.3 Gullspångsprojektet

Vattenmyndigheterna har tillsammans med Energimyndigheten och Svenska kraftnät genomfört projektet "Vattenkraftens förmågor i Gullspångsälvens avrinningsområde". Rapporten publicerades i juni 2024.

Syftet med projektet har varit att beskriva och analysera påverkan på en effektiv tillgång till vattenkraftsel som följd av miljöåtgärder i Gullspångsälvens avrinningsområde.

Projektet var mycket lärrikt. Bland annat har de ingående myndigheterna ökat förståelsen för varandras uppdrag och etablerat ett fungerande samarbete som är mycket värdefullt inför det fortsatta arbetet. Länk till rapporten: [PM: Vattenkraftens förmågor i Gullspångsälvens avrinningsområde \(svk.se\)](#)

4.7.4 Markavvattning inom jordbruket

Det mesta av Sveriges livsmedelsproduktion är beroende av en fungerande markavvattning.

Vattenmyndigheterna har i innevarande förvaltningscykel prioriterat arbetet med att utreda om vattenförekomster som påverkas av jordbrukets markavvattningsanläggningar kan förklaras som kraftigt modifierade och om mindre stränga krav kan tillämpas för sådana vatten.

Vattenmyndigheterna utformar under denna cykel ett nytt arbetssätt för att hantera jordbrukspåverkade vatten, där åtgärdsförslag tas fram genom lokal samverkan med vattenråd och åtgärdssamordnare. De åtgärdsplaner som tas fram kommer sedan att ligga till grund för förklarande av kraftigt modifierade vatten och beslut om miljö kvalitetsnormer. Arbetsformen utprovas under cykeln i tre pilotområden: Himleån (Västerhavets distrikt), Sagån (Norra Östersjöns distrikt) och Höje å (Södra Östersjöns distrikt). Målet är att för de vattenförekomster som berörs av arbetet i varje avrinningsområde ta fram lokalt förankrade underlag för beslut om miljö kvalitetsnormer. Pilotprojekten ska även ligga till grund för en skattning av kostnader och resurser för att se i vilken mån det är möjligt att skala upp detta arbetssätt under framtida cykler.

Det stora flertalet vatten som är påverkade av jordbrukets markavvattningsanläggningar kommer dock inte att omfattas av pilotprojekten. För dessa kommer åtgärdsförslagen i stället att tas fram med generaliserade, nationella metoder. Det är viktigt att tänka på att åtgärdsförslagen för dessa vatten endast kan beskrivas på ett övergripande plan, och miljö kvalitetsnormerna kan inte förväntas att bli exakta i varje enskilt fall. Mer detaljerade åtgärdsförslag behöver i stället tas fram i exempelvis lokala åtgärdsplaner eller i tillståndsprocesser.

De åtgärder som kan minska påverkan från jordbrukets markavvattningsanläggningar är habitatförstärkande åtgärder i vattendragsfåran (till exempel utläggande av död ved eller lekgrus), åtgärder i vattendragets närområde (till exempel kantzoner och svämplan), samt vattenuppehållande åtgärder uppströms.

4.8 Åtgärder för bättre vatten

Av vattenförvaltningsförordningen följer att ett åtgärdsprogram ska ange de åtgärder som behöver vidtas för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna uppfyllas.

Statliga myndigheter, länsstyrelser och kommuner har enligt miljöbalken ansvar för att miljö kvalitetsnormerna följs (MB 5 kap. 3 §) och en skyldighet att inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs

enligt ett fastställt åtgärdsprogram (MB 5 kap. 11 §). Detta innebär med andra ord att ansvaret för genomförandet av vattenförvaltningens åtgärdsprogram ligger på alla berörda myndigheter som omfattas av Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2022–2027. Åtgärdsprogrammet för Västerhavets distrikt finns här: [Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027 Västerhavets vattendistrikt | Vattenmyndigheterna](#).

Åtgärdsprogrammet innehåller i flera fall en sammanhängande kedja av administrativa åtgärder. Vi brukar kalla det blå trådar. Det innebär att centrala myndigheter genomför åtgärder, till exempel vägledning, som sedan länsstyrelsen och kommunen arbetar efter. De administrativa åtgärdernas syfte är att möjliggöra de fysiska åtgärderna som behöver genomföras av lokala aktörer såsom markägare, verksamhetsutövare, vattenråd eller kommuner.

Åtgärdsprogrammet följer också respektive myndighets ansvarsområde, och därmed är åtgärdsprogrammen mellan distrikten relativt lika. Det faktiska genomförandet kan dock skilja sig, eftersom behoven i miljön och samhället ser olika ut i olika delar av Sverige.

4.8.1 Arbetet med åtgärder är ett delat ansvar

Det finns ingen aktör som enskilt kan bibehålla en god vattenmiljö. Därför är det viktigt med samarbete mellan olika aktörer som delar samma vatten. Stora aktörer som till exempel kommuner och länsstyrelser behöver också säkerställa en god intern samverkan, vilken beskrivs i åtgärd 1 för kommuner och länsstyrelser.

Vattenråden kan vara en viktig part här. De har god kännedom om de lokala förhållandena och kan bidra med både kunskap och en samverkansarena. Vissa vattenråd genomför själva fysiska åtgärder. Vi arbetar aktivt med att stärka vattenrådets roll, inte minst för att dessa kan stötta samverkan mellan olika aktörer, till exempel kommuner, som delar ett vatten.

4.8.2 Utveckling av den samhällsekonomiska analysen

Konsekvensanalysen av åtgärdsprogrammet är under ständig utveckling. Efter samrådet i cykel 3 inkom synpunkter som rörde konsekvensanalysens geografiska avgränsning och avsaknaden av en monetär uppskattning av nyttan.

I tidigare cykler har konsekvensanalysen gjorts för Sverige som helhet. För den här cykeln kommer vattenmyndigheterna i stället att göra en konsekvensanalys för varje distrikt. Detta är en naturlig utveckling då det bättre följer syftet med vattendirektivet, det vill säga att utgå från hur vattnet rinner. Att göra analysen på en lägre aggregerad nivå, till

exempel på kommunnivå, är däremot inte i linje med vattendirektivets syfte. Däremot kommer kostnaderna att fortsatt fördelas per aktörsgrupp (bland annat myndigheter, verksamhetsutövare och enskilda).

För åtgärdsprogrammet 2027–2033 kommer konsekvensanalysen att ta sikte på att uppskatta både kostnader och nyttor så långt som möjlig för att kunna göra en avvägning dem emellan, för att kunna bedöma åtgärdsprogrammets samhällsekonomiska lönsamhet.

4.8.3 Vattnets värde är ett argument för åtgärder

Alla vet att vatten är en grundläggande förutsättning för vårt samhälle och för själva livet. Ändå är det ibland svårt att motivera dyra åtgärder för bättre vatten. Då kan vattnets samhällsekonomiska värde vara en nyckel. Ofta ger en ekonomisk analys argumenten som krävs – att åtgärden kan ge mer tillbaka än vad den kostar.

Ett dilemma när det gäller att finansiera åtgärder i vatten är att det kan gå lång tid, ibland flera år, mellan åtgärd och nyttan som kommer med återhämtade ekosystem. Med skyddsåtgärder är nyttan främst att vi undviker att en skada inträffar längre fram.

I litteraturen kan man tydligt se att en god vattenmiljö har stora ekonomiska värden och att vattenvårdande åtgärder ofta lönar sig för samhället. Åtgärdsprogrammet för vatten leder till att tillståndet i miljön förbättras, men det innebär också nyttor för människor och samhället i stort.

4.9 Dricksvattendirektivet

Sedan 2020 finns ett nytt dricksvattendirektiv (EU 2020/2184), som har som mål att skydda människor från skadliga effekter av förorenat dricksvatten och att förbättra tillgången till dricksvatten. Precis som det tidigare dricksvattendirektivet fastställs i 2020 års dricksvattendirektiv minimikrav för dricksvatten och åtgärder som medlemsstaterna måste vidta för att säkerställa att kraven följs.

En grundläggande skillnad mellan direktiven är att det nya ställer krav på att det ska införas en riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet som omfattar alla faser i dricksvattenproduktionskedjan, från tillrinningsområdet till uttagspunkten till dricksvattnet hos konsumenten. Ett viktigt syfte med att inkludera tillrinningsområden i dricksvattenarbetet är att identifiera och förebygga risker vid källan.

4.9.1 Vattenmyndigheternas arbete

Det nya dricksvattendirektivet innebär nya arbetsuppgifter för

vattenmyndigheterna som bland annat ska se till att riskbedömningar genomförs i tillrinningsområden till uttagspunkter för dricksvatten. Vidare ansvarar även vattenmyndigheterna för att ta fram och besluta om förslag till förebyggande och begränsande åtgärder i tillrinningsområden för dricksvatten. På motsvarande sätt som inom vattenförvaltningen ska riskbedömningar och riskhanteringsåtgärder enligt dricksvattendirektivet ses över minst var sjätte år.

Under 2023 och 2024 har vattenmyndigheterna påbörjat arbetet med dricksvattendirektivet genom att utreda hur de olika momenten kopplade till riskbedömningar i tillrinningsområden ska integreras inom ordinarie vattenförvaltning. Arbetet har bedrivits som ett projektarbete och bland annat inkluderat samverkan och workshops med myndigheter, Svenskt Vatten och dricksvattenleverantörerna. Vattenmyndigheterna, tillsammans med länsstyrelserna, har även genomfört screeningar i vattentäkter för de ämnen som omfattas av dricksvattendirektivet. Framöver kommer vattenmyndigheterna att samordna länsstyrelserna så att arbetet med de första riskbedömningarna till tillrinningsområden till uttagspunkter kan påbörjas.

4.9.2 Utvecklingsområden

För att kunna genomföra ändamålsenliga riskbedömningar ser vattenmyndigheterna att särskilt fokus behöver läggas på följande områden:

- Dataförsörjning behöver förbättras och miljöövervakning ske i större utsträckning.
- Nyttillkomna parametrar, tex mikrobiologi och sänkta gränsvärden för PFAS.
- En förbättrad kommunikation och samverkan mellan vattenmyndigheterna, kommuner och dricksvattenleverantörer. Det är viktigt att det underlag som finns om vattentäkter, till exempel råvattendata, finns tillgängligt för att kunna användas vid riskbedömningar i tillrinningsområden. Det är också viktigt att resultatet från vattenmyndigheternas riskbedömningar kommer dricksvattenleverantörerna till nytta.
- Vattenskyddsområden är sedan tidigare en viktig åtgärd inom vattenförvaltningen. Många vattentäkter saknar dock idag fullgott skydd och vattenmyndigheterna ser att vattenskydden behöver stärkas ytterligare

5 Arbetsprogram med tidtabell

För att underlätta för alla berörda att delta i vattenförvaltningsarbetet

och lämna synpunkter på de underlag som tas fram, ska Vattenmyndigheterna i början av varje förvaltningscykel hålla samråd om ett Arbetsprogram med tidtabell. I arbetsprogrammet ska vi beskriva de olika arbetsmomenten under förvaltningscykeln, vilka underlag som ska tas fram, när och hur synpunkter kan lämnas och när de formella besluten fattas.

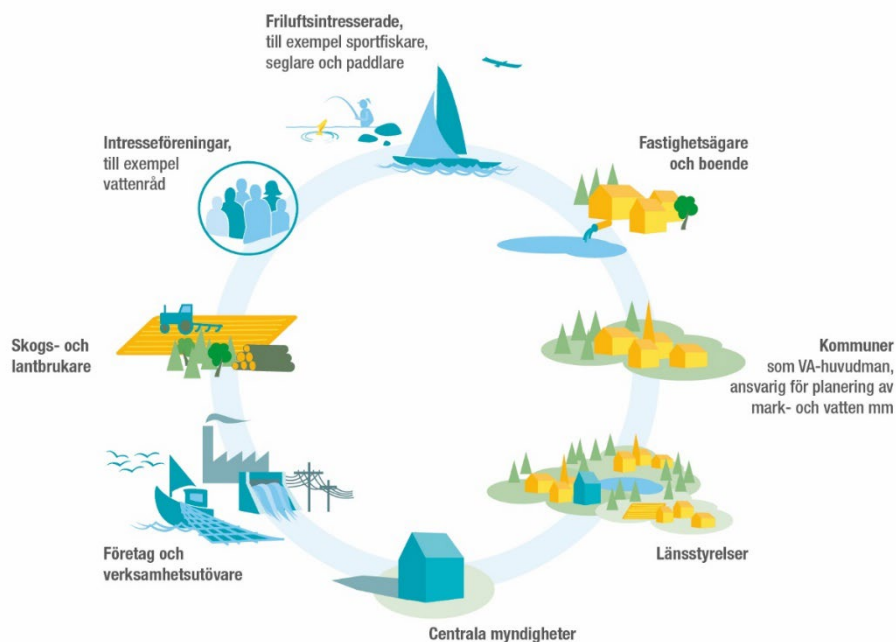
I detta avsnitt redovisar vi arbetsprogram med tidtabell för förvaltningscykeln 2022–2027. Tidtabellen finns också på vattenmyndigheternas webbplats: [Tidplan fram till 2027 | Vattenmyndigheterna](#). Där finns dessutom mer utförliga beskrivningar av de olika arbetsmomenten och en kort film som förklarar arbetsmomenten.

5.1 Ansvar och organisation

Ansvar för vattenfrågor finns hos många olika aktörer i samhället. Fem länsstyrelser har ett särskilt uppdrag att vara vattenmyndigheter som samordnar vattenförvaltningsarbetet inom sina respektive distrikt. Länsstyrelsen i Västra Götalands län är vattenmyndighet för Västerhavets vattendistrikt. Alla länsstyrelser genomför klassificeringar av vattnets tillstånd och ansvarar för att ta fram olika typer av underlag. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) och Sveriges geologiska undersökning (SGU) tar fram föreskrifter och vägledning för hur arbetet ska genomföras.

På varje vattenmyndighet finns en delegation som är utsedd av regeringen. Det är vattendelegationen som beslutar om förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram.

För att vattenförvaltningen ska kunna genomföras på ett framgångsrikt sätt är det nödvändigt med engagemang hos många aktörer: kommuner, centrala myndigheter, verksamhetsutövare, branschorganisationer, intresseorganisationer, forskningsinstitutioner med flera (figur 1). De har olika roller i arbetet, till exempel som experter inom sitt område och som ansvariga för åtgärdsarbete och tillämpning av miljökvalitetsnormerna. Vissa berörs främst genom att dra nytta av förbättrande insatser som genomförs i vattenmiljön. Andra främst som beslutsfattare eller genomförare av sådana insatser. Men gemensamt för alla är möjligheten att påverka arbetet genom att delta aktivt, till exempel vid samråd.

Figur 1. Vattenförvaltningsarbetet berör många aktörer i samhället.

5.2 Deltagandet varierar

Det finns flera olika möjligheter att delta i arbetet med vattenförvaltning. Ett sätt är att engagera sig under de samråd som genomförs i varje förvaltningscykel.

Vattenmyndigheterna har många gemensamma nationella nätverk och grupper där vi samverkar med bland annat åtgärdsmyndigheter och nationella bransch- och intresseorganisationer.

Inom varje vattendistrikt finns olika organ för samverkan kring vattenfrågor på regional och lokal nivå. Ofta är kommunerna centrala parter i dessa samarbeten. Verksamhetsutövare, intresseorganisationer och markägare är andra viktiga deltagare i samverkan på lokal nivå.

Kansliet i Västerhavets vattendistrikt har varje år, undantaget 2020 då covid-19-pandemin orsakade att arrangemanget fick ställas in, arrangerat Vattenrådets dag med aktuella föreläsningar och workshops. Vi har också haft nätverkscaféer med kommuner ifrån distriktet, samverkan med Norge om våra gränsvatten och har även i år haft digitala möten med kommunpolitiker om vattnets värde och åtgärd 1 i Vattenmyndighetens åtgärdsprogram.

Mer om samverkan inom vattenförvaltningen kan du läsa om här:

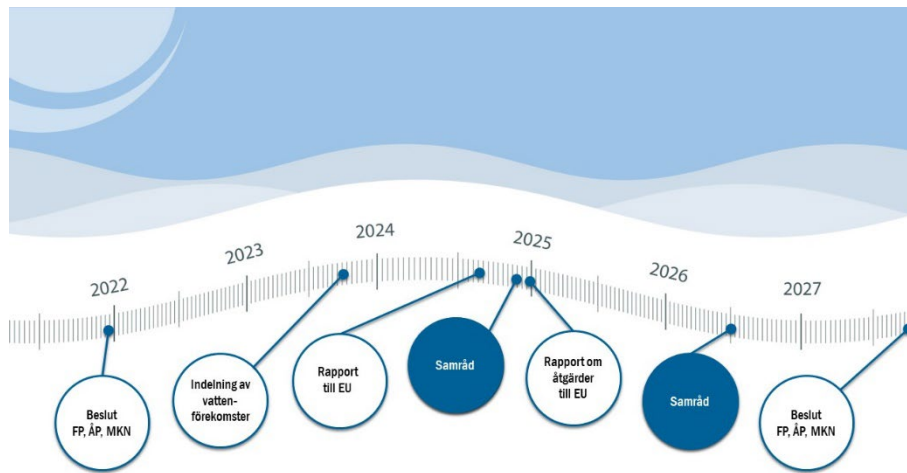
[Samverkan | Vattenmyndigheterna](#)

Det finns alltså flera olika sätt att engagera sig och tycka till om vattenförvaltningen. I Västerhavets vattendistrikt gör du detta lättast genom att:

- Delta under samråden och lämna skriftliga synpunkter. Alla som vill har möjlighet att lämna synpunkter på samrådsunderlagen.
- Kontakta länsstyrelsen i det län där du bor. Där finns beredningssekretariatet och dess vattenexperter som arbetar med att bedöma påverkan och statusen på vattnen inom länet, ta fram åtgärdsförslag med mera. De har den lokala kännedomen om hur länets vatten mår. Kontaktinformation hittar du på [Länsstyrelsernas roll | Vattenmyndigheterna](#)
- Kontakta lämpliga aktörer i frågor som rör vatten, exempelvis din kommun i frågor som rör vatten i samhällsplanering, VA-frågor och lokalt åtgärdsarbete.
- Engagera dig i ett vattenråd eller någon annan typ av samarbete som rör ett visst vatten eller avrinningsområde. Ditt närmaste vattenråd hittar du på [Vattenorganisationernas roll | Vattenmyndigheterna](#), alternativt hör av dig till beredningssekretariatet i ditt län (se ovan).
- Lämna synpunkter och ställa frågor i databasen VISS, för de vattenförekomsterna du är intresserad av, [Välkommen till VISS](#).

5.3 När kan jag delta?

Under varje förvaltningscykel genomförs flera arbetsmoment, som steg på vägen mot att ta fram en reviderad förvaltningsplan och åtgärdsprogram. I figur 2 framgår översiktligt vilka de viktigaste arbetsmomenten är och när de genomförs. Där visas också när viktiga beslut kommer fattas och under vilka perioder som vattenmyndigheterna anordnar samråd.

Figur 2. Tidplanen för kommande år innehåller några hållpunkter på vägen fram till beslut om förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer år 2027.

På vattenmyndigheternas webbplats finns mer information om tidtabell och de arbetsmoment som ingår [Tidplan fram till 2027 | Vattenmyndigheterna](#).

Om ni är intresserade av att veta vad som är aktuellt just nu inom vattenförvaltningen, så prenumerera gärna på nyheter på vår hemsida: [Nyheter och press | Vattenmyndigheterna](#)

5.4 Samråd under förvaltningscykeln 2022–2027

Samråden är den samverkansform där det är tydligast hur och när intresserade kan engagera sig i vattenförvaltningen. Samråden genomförs under bestämda perioder och handlar om vissa specifika frågor och underlag. De samråd som genomförs under denna förvaltningscykel beskrivs nedan.

- Detta samråd, *Arbetsprogram med tidtabell och Översikt över väsentliga frågor*, tar in synpunkter inför arbetet med förvaltningsplan 2027 - 2033. Samrådet sker under perioden 1 november 2024 till 30 april 2025 i Västerhavets vattendistrikt.

I detta underlag presenterar Vattenmyndigheten frågor som vi preliminärt bedömer som prioriterade för ett framgångsrikt genomförande av vattenförvaltningen. Efter samrådet tar inte Vattenmyndigheten fram någon ny eller slutlig version av detta dokument, utan synpunkterna kommer istället att användas i det fortsatta arbetet.

- *Samråd om reviderade miljö kvalitetsnormer (MKN) för att kunna genomföra den nationella planen för omprövning av vattenkraft (NAP). Vattenmyndigheterna kommer att genomföra samråd vid flera tillfällen, i takt med tidplanen för prövningar enligt NAP. Regeringen har beslutat om att NAP-prövningarna ska pausas fram till den 1 juli 2025 och det pågår arbete med att förändra lagstiftningen för vattenkraftens omprövning. (Ref: Promemoria Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning, KN2024/01642). Detta påverkar vattenmyndigheternas arbete med att se över miljö kvalitetsnormerna.*

Mer information om den nationella planen finns på Havs- och vattenmyndighetens webbplats: [Frågor och svar om den nationella planen - Nationell plan för omprövning av vattenkraft - Arbete i vatten och energiproduktion - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](https://havochvatten.se/om-oss/nyheter-och-nyhetsbrev/2024/07/2024-07-16-fragor-och-svar-om-den-nationella-planen-nationell-plan-for-omprovning-av-vattenkraft-arbete-i-vatten-och-energiproduktion-havs-och-vattenmyndigheten).

- Förslag till förvaltningsplan, åtgärdsprogram, miljö kvalitetsnormer och miljökonsekvensbeskrivning 2027 - 2033. Dessa revideringar av planer, normer och beskrivningar ska fastställas i december 2027 samt gå ut på samråd under perioden juli 2026 till december 2026.
- *Förslag till riskhanteringsåtgärder inom dricksvattendirektivet: I slutet av cykeln kommer förslag till riskhanteringsåtgärder för dricksvattendirektivet att samrådats. Riskhanteringsåtgärderna enligt dricksvattendirektivet ska enligt lagstiftningen beslutas senast 1 juli 2027, men datum för när samrådet ska hållas är inte klart än. Vattenmyndigheterna jobbar dock på att samordna samrådet med vattenförvaltningens samråd om förvaltningsplan, åtgärdsprogram, miljö kvalitetsnormer och miljökonsekvensbeskrivning 2027 - 2033.*

Länsstyrelserna

www.lansstyrelsen.se
www.vattenmyndigheterna.se